

РЕМИШЕВСЬКА М. В., КИРИЛЬЧУК Є. В.

студенти 1 курсу спеціальності правознавство ЖНАЕУ, м. Житомир,
Україна

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЮРИСТА

Поняття, структура, принципи, функції професійної культури юриста, а також чинники, які впливають на її формування. Не розроблені на належному науковому рівні компоненти професійної культури юриста.

Мета, об'єкт та методика дослідження. Метою дослідження є визначення і дослідження загальнотеоретичних основ професійної культури юриста.

Об'єктом дослідження є професійна культура юриста. Для досягнення визначеної мети використано положення і висновки теорії пізнання соціальних, у тому числі правових явищ, теорії та філософії культури, ідеї інтегративної юриспруденції (у дослідженні застосовувались також закони і методи аналізу та синтезу, дедукції, індукції та аналогії, порівняння та протиставлення).

Результат дослідження. Характеризуючи професійну культуру юриста, необхідно брати до уваги норми моралі, етики, релігії, традицій, корпоративні норми, що також становлять нормативну базу діяльності юристів.

Однією з важливих вимог до правової культури юриста є вимога точного та неухильного, свідомого виконання вимог чинного законодавства. У культурно-правовому аспекті представник юридичної професії у свідомості громадян своєї країни уявляється як еталон правової поведінки і багато в чому оцінюється саме за цим критерієм. Однак відповідність професійної поведінки певним нормативам полягає не тільки у виконанні правових приписів. У сфері юридичної діяльності функціонують й інші нормативи, породжені потребами духовного, економічного, політичного розвитку суспільства. Тому, характеризуючи професійну культуру юриста, необхідно брати до уваги норми моралі, етики, релігії, традицій, корпоративні норми, що також становлять нормативну базу діяльності юристів [1].

Правовий статус юриста визначається Конституцією України, кодексами України, законами України (“Про судоустрій та статус суддів”, “Про адвокатуру та адвокатську діяльність”, “Про Національну поліцію”, “Про нотаріат” та ін.), а також відомчими нормативними документами [2].

Адвокат виконує свій службовий обов’язок на основі відповідних принципів. Головними серед них є: верховенство закону (права), незалежність, демократизм, гуманізм, конфіденційність, а також законність, етичність, справедливість.

Службові обов’язки адвоката тісно пов’язані з його професійними правами. Так, виконуючи свій професійний обов’язок, адвокат має право представляти і захищати права та інтереси громадян і юридичних осіб за їхнім дорученням в усіх органах, підприємствах, установах і організаціях, до компетенції яких входить вирішення відповідних питань; збирати відомості про факти, які можуть бути використані як докази в цивільних, господарських, кримінальних справах і в справах про адміністративні порушення. Він має право робити запит й отримувати документи або їхні копії від підприємств, установ, організацій, об’єднань, а від громадян — за їхньою згодою; знайомитися на підприємствах, в установах і організаціях з необхідними для виконання доручення документами і матеріалами, за винятком тих, таємниця яких охороняється законом; отримувати письмові висновки фахівців з питань, що потребують спеціальних знань; застосовувати науково-технічні засоби відповідно до чинного законодавства; доповідати на клопотання і скарги на прийомі у посадових осіб та відповідно до закону одержувати від них письмові мотивовані відповіді на ці клопотання і скарги; бути присутнім при розгляді своїх клопотань і скарг на засіданнях колегіальних органів і давати пояснення щодо їхньої суті.

Виконуючи службові обов’язки, адвокат повинен дотримуватися професійної таємниці щодо питань, з якими громадянин або юридична особа звернулися до нього, суті консультацій, порад, роз’яснень та інших відомостей.

Особливо важливі відомості, які адвокат отримав під час попереднього слідства, можуть бути розголошені тільки з дозволу слідчого або прокурора. Недопустимим є використання адвокатом таємниці у власних інтересах чи в інтересах третіх осіб. Розголошення адвокатом таємниці карається законом.

Для належного виконання службового обов'язку кожний адвокат України дає обітницю такого змісту: “Я, беручи на себе обов'язки адвоката, урочисто клянусь: у своїй професійній діяльності суворо додержуватися законодавства України, міжнародних актів про права і свободи людини, правил адвокатської етики; з високою громадською відповідальністю виконувати покладені на мене обов'язки, бути завжди справедливим і принциповим, чесним і уважним до людей, суворо зберігати адвокатську таємницю, всюди і завжди берегти чистоту звання адвоката, бути вірним Присязі”.

Закон України “Про прокуратуру ” прийнятий 14 жовтня 2014 року на заміну Закону «Про прокуратуру» 1991 року гарантує умови виконання адвокатом своїх службових обов'язків. Так, забороняється будь-яке втручання в адвокатську діяльність, вимагання від адвоката, його помічника, посадових осіб і технічних працівників адвокатських об'єднань відомостей, що становлять адвокатську таємницю. З цих міркувань адвокатів не можна допитувати як свідків. Документи, пов'язані з виконанням адвокатом доручення, не підлягають оглядові, розголошенню чи вилученню без його згоди. Не може бути внесено подання органом дізнання, слідчим, прокурором, а також винесено окрему ухвалу суду щодо правової позиції адвоката у справі. Його правова позиція оберігається законом.

Основним службовим обов'язком для працівника прокуратури є прокурорський нагляд за додержанням законів усіма органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами та громадянами; органами, які ведуть боротьбу зі злочинністю та іншими правопорушеннями і розслідують діяння, що містять ознаки злочину; підтримання державного обвинувачення, участь у розгляді в судах кримінальних, цивільних справ та справ про адміністративні правопорушення і господарських спорів в арбітражних судах; за виконанням законів у місцях утримання затриманих, попереднього ув'язнення, при виконанні покарань та застосуванні інших заходів примусового характеру, які призначає суд; за додержанням законів органами військового управління, військовими об'єднаннями, з'єднаннями, частинами, підрозділами, установами і військовими навчальними закладами та посадовими особами Збройних Сил, Прикордонних військ, Управління державної охорони, Служби безпеки України та інших військових формувань, дислокованих на території України (стаття 5 Закону) [4].

Під правовою культурою особи розуміють глибоке знання і розуміння права, високо свідоме виконання його вимог як усвідомленої необхідності та внутрішньої переконаності. В правовій культурі особи розрізняють окремі структурні елементи, серед яких виділяють правову свідомість, що формується на ґрунті правової ідеології та правової психології, елементи поведінки та безпосередньо правомірну поведінку, яка є формою зовнішнього прояву правової культури особи. Слід підкреслити, що таке структурування феномену правової культури особи — результат глибокого науково-теоретичного мислення, хоча в реальному житті всі названі компоненти одночасно співіснують у просторі та часі. Лише завдяки їх гармонійному розвитку та "співпраці" культурний рівень особи може виявитися на належному рівні [1].

Професійна культура юриста формується поетапно. Насамперед на етапі усвідомлення юристом свого призначення, коли відбувається певна адаптація, ознайомлення зі службовими й функціональними обов'язками та специфікою роботи юридичної установи. Це фактично перші службові дії під контролем наставника.

Етап формування юриста як професіонала характеризується повною самостійністю у службовій діяльності, набуттям окремих навичок, виробленням власного стилю і культури праці та ін.

Зазначені етапи формування професійної культури впливають на професійну мораль юриста, основу якої становлять регулювання службових взаємин, допомога у здійсненні правильного вибору при виконанні службових обов'язків, оптимальній реалізації прийнятого рішення у практичній діяльності [3].

Функціями професійної культури юриста є: формування почуття моральної та юридичної відповідальності; дотримання сформованого позитивного стереотипу поведінки; вироблення моральної обґрунтованості службових взаємовідносин; готовність виконувати службовий юридичний обов'язок; вироблення культури професійної дій; недопущення професійної деформації; застереження від проявів бюрократизму.

Принципами правової культури юриста, які становлять концептуальні засади його професіоналізму, є правовий історизм, загальнолюдські правові цінності, верховенство правової культури суспільства, соціально-правова реабілітація, правовий менеджмент. До її функцій належать: підвищення якості пізнання юристом сутності права, вдосконалення пошуку істини у позитивному праві, формування соціально-активної професійної поведінки юриста, сприяння об'єктивному розв'язанню юридичних конфліктів; запобігання діям правового свавілля, збереження і примноження культурної цінності права, недопущення правових аномалій в юридичній практиці; виховання законослухняності у громадян.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 30 вересня 2016 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). — К.: ПАЛИВОДА А.В., 2017.-Ст. 59.
2. Закон України “Про прокуратуру” // ВР України.- 14.10.2015.-№34.- ст.336
3. Гусарев С.Д., Тихомиров О.Д. Основи юридичної діяльності [Текст]/ С.Д. Гусарев// НТБ.-2005.- С. 653-655
4. Скакун О.Ф., Н.И. Овчаренко Юридическая деонтология [Текст]/ О.Ф. Скакун// НТБ.-2001.- С. 101-108
5. Сливка С.С. Юридична деонтологія [Текст]/ С.С Сливка.- К.:Атіка , 2008.- С. 296-297